

Súd: Okresný súd Veľký Krtíš
Spisová značka: 14Ps/6/2019
Identifikačné číslo súdneho spisu: 6219200596
Dátum vydania rozhodnutia: 21. 09. 2020
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: Mgr. Andrej Maukš
ECLI: ECLI:SK:OSVK:2020:6219200596.11

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Okresný súd Veľký Krtíš sudcom Mgr. Andrejom Maukšom v konaní o obmedzení v spôsobilosti na právne úkony L. Y., nar. XX. XX. XXXX, trvale bytom Č. XXX, t. č. bytom W. XXX, zastúpeného procesným opatrovníkom Obec Č., za účasti navrhutej opatrovníčky S. Y., nar. XX. XX. XXXX, trvale bytom Č. XXX, t. č. bytom W. XXX a Okresnej prokuratúry Veľký Krtíš, takto

r o z h o d o l :

I. Súd L. Y., nar. XX. XX. XXXX o b m e d z u j e v spôsobilosti na právne úkony tak, že nie je spôsobilý

- na právne úkony z ktorých by bol povinný niečo dať, konať, niečoho sa zdržať, alebo niečo strpieť,
- disponovať s hnutelnými a nehnuteľnými vecami,
- na právne úkony vo veciach sociálnej a zdravotnej starostlivosti,
- vykonávať aktívne a pasívne volebné právo,
- samostatne konať pred orgánmi verejnej správy a pred súdmi s výnimkou konaní o spôsobilosti na právne úkony a konania o povolení uzavrieť manželstvo,
- preberať poštové zásielky.

II. Súd L. Y., nar. XX. XX. XXXX u s t a n o v u j e za opatrovníka S. Y., nar. XX. XX. XXXX, ktorá je o p r á v n e n á obmedzeného v spôsobilosti na právne úkony zastupovať pri všetkých právnych úkonoch na ktoré bol obmedzený, s výnimkou výkonu aktívneho a pasívneho volebného práva.

III. Opatrovník je p o v i n n ý každý rok k 31. 01. a k 31. 07. predkladať súdu správy o obmedzenom v spôsobilosti na právne úkony a stave jeho majetku.

IV. Štát ani žiaden z účastníkov n e m á právo na náhradu trov konania.

o d ô v o d n e n i e :

1. Uznesením č. k. 14Ps/6/2019-17 zo dňa 04. 04. 2019 začal tunajší súd konanie o obmedzenie spôsobilosti na právne úkony L. Y. na základe podnetu Okresnej prokuratúry Veľký Krtíš, ktorá uznesením sp. zn. Pv 555/17/6610-21 podľa ustanovenia § 215 ods. 1 písm. e) Trestného poriadku zastavila trestné stíhanie vedené proti nemu z dôvodu nepričetnosti. V rámci trestného konania znalec MUDr. Tibor Ďurian zistil u menovaného duševnú poruchu v dôsledku málo rozvinutých rozumových schopností nachádzajúcich sa v pásme stredne ťažkej mentálnej retardácie v ťažkom stupni. K podnetu priložila okresná prokuratúra znalecký posudok MUDr. Tibora Ďuriana a uznesenie tunajšieho súdu č. k. 3Nt/15/2018-96.

2. S. Y. v písomnom podaní doručenom súdu dňa 20. 06. 2019 súhlasila s tým, aby bola ustanovená za opatrovníčku L. Y.. Okresná prokuratúra Veľký Krtíš navrhla L. Y. obmedziť v spôsobilosti na právne úkony v rozsahu uvedenom v znaleckom posudku znalkyne MUDr. Jany Bahledovej okrem obmedzenia vo volebnom práve, nakoľko takéto obmedzenie nie je za súčasného právneho stavu prípustné. Môže

k nemu dôjsť len zákonom, čo v súčasnosti absentuje. Volebné právo sa nevykonáva právnym úkonom v zmysle úpravy v Občianskom zákonníku, nakoľko nejde o oblasť súkromného práva. Procesný opatrovník súhlasil s obmedzením Ľ. Y. v spôsobilosti na právne úkony.

3. Súd vo veci vykonal dokazovanie oboznámením sa s uznesením tunajšieho súdu č. k. 3Nt/15/2018-96, znaleckým posudkom MUDr. Tibora Ďuriana č. 28/2018, znaleckým dokazovaním znalkyňou MUDr. Janou Bahledovou a vzhľadnutím Ľ. Y., pričom zistil nasledovný skutkový stav:

4. Uznesením tunajšieho súdu č. k. 3Nt/15/2018-96 zo dňa 27. 09. 2018 bolo Ľ. Y. podľa § 73 ods. 2 písm. c) a § 74 ods. 1 Trestného zákona uložené ochranné liečenie psychiatrické ambulantnou formou. Z odôvodnenia vyplýva, že uznesením Okresnej prokuratúry Veľký Krtíš sp. zn. Pv 555/17/6610-21 zo dňa 14. 08. 2018 bolo trestné stíhanie vedené proti Ľ. Y. zastavené pre nepričetnosť, a preto uloženie ochranného liečenia je obligatórne. Zo znaleckého posudku vypracovaného v trestnom konaní znalcom MUDr. Tiborom Ďurianom č. 28/2018 vyplýva záver, že Ľ. Y. trpí duševnou poruchou v dôsledku málo vyvinutých rozumových schopností nachádzajúcich sa v pásme stredne ťažkej mentálnej retardácie v jej ťažkom stupni.

5. Zo záveru znaleckého posudku znalkyne MUDr. Jany Bahledovej č. 123/2019, vypracovanom v súdnej veci vyplýva, že Ľ. Y. trpí duševnou poruchou, a to mentálnou retardáciou so závažným znížením rozumových, intelektovomnestických schopností do pásma stredne ťažkej mentálnej retardácie - ťažký stupeň, je analfabet. Sú u neho hrubo narušené úsudkové schopnosti a kritickosť a ide o trvalý stav od narodenia liečbou neovplyvniteľný. U menovaného sú hrubo narušené až vymiznuté úsudkové schopnosti a kritickosť, nie je schopný predvídania, plánovania, samostatného riešenia potrieb a problémov bežného života, nedokáže hospodáriť s finančnými prostriedkami, je ľahko ovplyvniteľný inými osobami s rizikom zneužitia, nevie posúdiť následky svojich činov, adekvátne sa postarať sám o seba a o svoje potreby. Znalkyňa v znaleckom posudku odporučila menovaného obmedziť na všetky právne úkony v majetkovoprávnej oblasti, na účasti v trestnom, občianskom a inom konaní pred štátnymi orgánmi a vybavovanie si úradných záležitostí, v oblasti finančného hospodárenia s výnimkou nakladania s finančnými prostriedkami v sume 20 Eur týždenne, nepovoliť preberanie dôchodku, uzatváranie finančných zmlúv, vlastníctvo bankomatovej karty, v rozhodovaní o svojom zdravotnom stave a nevyhnutnej liečbe a vo volebnom práve, nakoľko nedokáže pochopiť a posúdiť situáciu volieb, ich účel a adekvátne sa rozhodnúť v prípade výberu viacerých kandidátov. Znalkyňa v znaleckom posudku ďalej uviedla, že s menovaným je výrazne narušená schopnosť zmysluplnej komunikácie, jeho reč je nevyvinutá, nemá komunikatívny charakter v dôsledku výrazne znížených intelektových schopností, nedokáže samostatne rozmýšľať, usudzovať a reagovať na okolité podnety, nevie čítať a písať a z týchto dôvodov nie je schopný výsluchu. Taktiež je hluchonemý. Pri výsluchu sa nedá vylúčiť rozrušenie v dôsledku úkonov súdu, ktoré on nechápe.

6. V rámci výsluchu na pojednávaní znalkyňa MUDr. Jana Bahledová zotrvala na záveroch znaleckého posudku a uviedla, že Ľ. Y. má deficit intelektu a rozumových schopností v pásme stredne ťažkej mentálnej retardácie na hranici ťažkej debility až imbecility. Je analfabet, vie sa len podpísať. Zvláda ľahké aritmetické úkony, zložitejšie ako napr. násobilka už nie. Je u neho narušený úsudok, logické väzby, nevie si zabezpečiť ani svoje základné biologické potreby, plánovať, predvídať a posúdiť dopad svojho konania. Môžu sa u neho prejavovať aj eretické poruchy správania, kedy zvykne byť agresívny voči svojmu okoliu. Z tohto dôvodu bol v roku 2019 dvakrát hospitalizovaný, kedy mu boli diagnostikované poruchy vnímania, myslenia a bludy. V prípade agresívnych prejavov nevie ovládať svoje konanie. Ide o stav trvalý, liečbou neovplyvniteľný, ktorý trvá buď od narodenia alebo mohol nastať krátko po narodení. Liečbou sa dajú ovplyvniť len určité prejavy agresivity, nie však intelektový deficit. V súčasnosti užíva tri lieky, ktoré mu podáva navrhnutá opatrovníčka s tým, že v minulosti tieto lieky neužíval pravidelne. Pokiaľ by ho niekto nútil do nejakých vecí, niečo podpísať a podobne, sľúbil by mu za to nejakú výhodu, urobí tak. Podľa udania navrhnutej opatrovníčky chodí menovaný nakupovať do obchodu, kde mu ona presne povie čo má kúpiť, avšak tam ho poznajú predavačky a vedia čo nakupuje. Sám by nebol schopný ani vyjadriť, čo chce kúpiť. Pokiaľ ide o rozsah obmedzenia, mal by byť obmedzený na všetky majetkovoprávne úkony, možno s výnimkou ponechania vreckového 20 Eur mesačne, nakoľko nakupuje v obchode, avšak peniaze si nevie spočítať, ani nevie koľko mu majú vydať, keby prípadne išiel do iného obchodu. Menovaný síce preberie dôchodok, avšak on sa len podpíše kostrbatým písmom, reálne peniaze odovzdá navrhnutej opatrovníčke. Menovaný si nevedomuje, že trpí nejakou poruchou a z tohto dôvodu by nebol schopný rozhodovať o svojej zdravotnej starostlivosti,

liečbe a sociálnej starostlivosti. Všetky jeho doterajšie hospitalizácie boli nedobrovoľné. Pokiaľ ide o konania pred súdmi a štátnymi orgánmi, nerozumie ich významu. Nerozumel ani tomu, prečo bol na znaleckom vyšetrení. V prípade volebného práva neodkáže pochopiť význam volieb, prečo sú voľby, na čo prebiehajú, adekvátne sa rozhodnúť pri výbere kandidátov. Znalčka taktiež zotrvala na tom, že menovaný nie je schopný výsluchu v dôsledku mentálnej retardácie aj v dôsledku hluchonemoty.

7. Pre hluchonemotu Ľ. Y. pribral súd do konania aj tlmočníčku z posunkovej reči, ktorá však uviedla, že sa zúčastnila vyšetrenia pred znalkyni, kde sa dohovárali len prostredníctvom navrhutej opatrovníčky, nakoľko menovaný neovláda oficiálnu posunkovú reč. Menovaný sa tváril, že rozumie, tlmočníčka sa však nikdy nedočkala odpovede na žiadnu otázku. Všetky odpovede sa dozvedeli od navrhutej opatrovníčky. Preto jej účasť pri ďalšom výsluchu by bola bez významu.

8. Vzhľadom na vyjadrenia znalkyne, že Ľ. Y. nie je schopný zmysluplnej komunikácie pre duševnú poruchu ako aj pre hluchonemotu, pričom podľa vyjadrenia tlmočníčky z posunkovej reči, túto reč menovaný neovláda a nedočkala sa od neho žiadnej odpovede, súd v súlade s ustanovením § 243 CMP nevykonal výsluch menovaného, ktorý nie je možný, ale uskutočnil len jeho vzhliadnutie. V rámci vzhliadnutia súd zistil, že Ľ. Y. nie je vôbec schopný samostatnej komunikácie. Prítomná navrhnutá opatrovníčka uviedla, že neovláda oficiálnu posunkovú reč a dorozumievajú sa len vlastnou. Sudca sa týmto spôsobom (prostredníctvom navrhutej opatrovníčky) opýtal menovaného, nech uvedie čo je predmetom konania, či to vie opísať slovami, na čo odpovedal áno. Na otázku nech slovné opíše o čom je predmetné súdne konanie odpovedal, že s tým súhlasí.

9. Súd vec právne posúdil súd vec podľa ustanovenia § 10 ods. 2 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého, ak fyzická osoba pre duševnú poruchu, ktorá nie je len prechodná, je schopná robiť len niektoré právne úkony, súd obmedzí jej spôsobilosť na právne úkony a rozsah obmedzenia určí v rozhodnutí. Z vykonaného dokazovania, a to najmä z písomného znaleckého posudku a výsluchu znalkyne MUDr. Jany Bahledovej má súd preukázané, že Ľ. Y. trpí duševnou poruchou, a to stredne ťažkou mentálnou retardáciou v ťažkom stupni na hranici ťažkej debility až imbecility, pričom ide o stav, ktorý je trvalý od narodenia alebo krátko po narodení a táto porucha je liečbou neovplyviteľná (dajú sa ovplyvniť len niektoré jej prejavy). Zo znaleckého dokazovania tiež vyplynulo, že v dôsledku tejto poruchy sú hrubo narušené až vymiznuté úsudkové schopnosti a kritickosť menovaného, ktorý nie je schopný posúdiť význam svojho konania, ani si zabezpečiť základné biologické potreby. Preto má súd za to, že je splnená základná podmienka na obmedzenie spôsobilosti na právne úkony, nakoľko Ľ. Y. trpí duševnou poruchou, ktorá nie je len prechodná a v jej dôsledku nie je schopný robiť niektoré právne úkony. Tento záver potvrdilo aj jeho vzhliadnutie, v rámci ktorého nebol menovaný vôbec schopný samostatnej komunikácie, pričom aj po komunikácii prostredníctvom navrhutej opatrovníčky odpovedal len všeobecne. Menovaný vôbec nereagoval na to, že súd koná o jeho spôsobilosti na právne úkony, na čo by každý duševne zdravý človek prirodzene reagoval negatívne a taktiež na konkrétnu otázku vôbec nevedel opísať, o čom predmetné konanie je.

10. Pokiaľ ide o konkrétny rozsah obmedzenia, súd obmedzil Ľ. Y. v spôsobilosti na všetky majetkovoprávne úkony, z ktorých by bol povinný niečo dať, konať, zdržať sa alebo strpieť a disponovať s hnutelnými a nehnuteľnými vecami. Z výsluchu znalkyne vyplynulo, že nie je schopný ťažších aritmetických úkonov, nevie plánovať, predvídať a posúdiť dopad svojho konania. Keby ho niekto nútil niečo podpísať, urobí tak. Z týchto dôvodov nie je spôsobilý samostatne konať v majetkovoprávnej oblasti. Znalčka navrhla ponechať menovanému spôsobilosť disponovať s hotovosťou 20 Eur mesačne (v písomnom znaleckom posudku uviedla týždenne), s čím sa súd nestotožnil. Znalčka uviedla, že menovaný je schopný nákupov v obchode len preto, že mu navrhnutá opatrovníčka presne uvedie, čo má kúpiť a predavačky ho v tomto obchode poznajú. Nevie si však spočítať peniaze, nevie koľko mu majú vydať a v inom obchode by nebol schopný nakúpiť. Sám teda nedokáže posúdiť a vyhodnotiť účel nakupovania (premeny peňazí na tovar), a preto nie je spôsobilý disponovať so žiadnou hotovosťou.

11. Súd menovaného obmedzil aj v spôsobilosti rozhodovať o svojej zdravotnej a sociálnej starostlivosti, nakoľko z výsluchu znalkyne vyplynulo, že si neuvedomuje, že trpí nejakou poruchou a z tohto dôvodu by nebol schopný posúdiť potrebný rozsah svojej zdravotnej starostlivosti, liečby ani sociálnej starostlivosti. Podľa výsluchu znalkyne boli všetky jeho doterajšie hospitalizácie nedobrovoľné. Z výsluchu znalkyne tiež vyplynulo, že menovaný užíva 3 lieky, ktoré mu však podáva navrhnutá opatrovníčka, pričom v minulosti lieky neužíval pravidelne, teda aj túto starostlivosť musí za neho vykonávať niekto iný.

12. Súd taktiež obmedzil menovaného v spôsobilosti samostatne konať pred orgánmi verejnej správy a súdmi, nakoľko zo záverov znaleckého posudku vyplynulo, že nerozumie významu a zmyslu týchto konaní, nepochopil ani prečo bol na vylúčení u znalkyne. Výnimku predstavujú konania o spôsobilosti na právne úkony a o povolenie uzavrieť manželstvo, kde takúto spôsobilosť priznáva CMP aj osobám obmedzeným v spôsobilosti na právne. Súd taktiež obmedzil menovaného aj v spôsobilosti preberať poštové zásielky, nakoľko pre skonštatovanú neschopnosť plánovať, zabezpečovať si základné potreby a posúdiť následky svojho konania, nie je schopný posúdiť ani význam jemu adresovaných zásielok.

13. Súd ďalej posudzoval, či menovaného obmedzí aj vo výkone volebného práva. Pôvodné znenie § 4 písm. c) zákona č. 180/2014 Z. z. ustanovovalo, že pozbavenie spôsobilosti na právne úkony je prekážkou volebného práva. Ústavný súd Slovenskej republiky v náleze sp. zn. PL. ÚS. 2/2016 výrokmi 4., 5. a 6. vyslovil nesúlad tohto zákonného ustanovenia s čl. 1 ods. 1 veta prvá, čl. 2 ods. 1, čl. 12 ods. 1 a 2, a čl. 13 ods. 3 a 4 v spojení s čl. 30 ods. 1 veta prvá a ods. 3 veta prvá Ústavy Slovenskej republiky, čl. 25 písm. a) a b) v spojení s čl. 2 ods. 1 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach a čl. 29 v spojení s čl. 5 ods. 1 a 2 a čl. 12 ods. 1 a 2 Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím. V odôvodnení (ods. 109 až 129) ústavný súd uzavrel, že je v rozpore s vyššie uvedenými článkami ústavy a medzinárodných dohôd obmedzenie spôsobilosti na výkon volebného práva u zdravotne postihnutej osoby, ak sa nezakladá na rozhodnutí súdu, ktoré zohľadňuje jej schopnosť porozumieť významu, účelu a účinkom volieb, jednotlivým formám, subjektom a procesom vedúcim v ich výsledku a schopnosť chápať vo voľbách svoj vlastný osobný a odôvodniteľný záujem (ods. 124 odôvodnenia). Vzhľadom na tieto závery Ústavného súdu bolo neprípustné paušálne obmedzenie výkonu volebného práva len na základe existencie duševnej poruchy a rozhodnutia súdu o pozbavení v spôsobilosti na právne úkony, ktoré nevychádzalo z individuálneho posúdenia duševnej poruchy konkrétnej osoby z pohľadu možnosti výkonu volebného práva. Preto má súd za to, že pri skúmaní individuálnych schopností konkrétnej posudzovanej osoby je možné obmedziť aj vo volebnom práve, pokiaľ z vykonaného dokazovania vyplynie, že na takéto úkony nie je v dôsledku svojej duševnej poruchy spôsobilá. Vzhľadom na vyššie uvedené sa súd nestotožnil s návrhom prokuratúry, že za súčasného právneho poriadku nie je možné obmedziť fyzickú osobu aj vo výkone volebného práva pre absentujúcu právnu úpravu, nakoľko ústavný súd podal vo svojom náleze jasný výklad, za akých okolností môže k takémuto obmedzeniu dôjsť. Z tohto dôvodu súd zameral znalecké dokazovanie aj na to, či je L. Y. schopný vykonávať volebného práva. Znalkyňa v písomnom znaleckom posudku aj v rámci vylúčení uviedla, že vzhľadom na duševnú poruchu, ktorou menovaný trpí, nedokáže pochopiť, posúdiť situáciu volieb, prečo voľby prebiehajú a adekvátne sa rozhodnúť pri výbere kandidátov. V súdnej veci preto z vykonaného dokazovania vyplynulo, že L. Y. nie je spôsobilý na výkon volebného práva.

14. Súd sa nestotožnil s argumentom prokuratúry, že v zmysle úpravy v Občianskom zákonníku možno posudzovanú osobu obmedziť len v súkromnoprávných úkonoch. Úprava právnych úkonov je všeobecne ustanovená v § 34 Občianskom zákonníku, ktorý právny úkon definuje ako prejav vôle smerujúci najmä k vzniku alebo zániku práva povinností, ktoré právne predpisy s takým prejavom spájajú. Táto definícia neobmedzuje právne úkony len na sféru súkromného práva. V takom prípade by bolo v zákone výslovne uvedené, napr. „s ktorým tento zákon“ takýto prejav spája alebo „s ktorým predpisy občianskeho práva“ takýto prejav spájajú. Na rozdiel od toho je použitá úprava „právne predpisy“ s takým prejavom spájajú. Takéto úprava zahŕňa všetky prípady, kedy právne predpisy spájajú s prejavom vôle vznik, zmenu alebo zánik práv a povinností. Právne úkony sa neuskutočňujú len v oblasti súkromného práva, ale aj v oblasti práva verejného, napr. v rámci predpisov procesného práva (CMP, CSP, Trestný poriadok, Správny poriadok, Správny súdny poriadok a ďalšie), kde taktiež strana alebo účastník tohto konania prejavom svojej vôle vykonáva procesnoprávne úkony smerujúce k vzniku, zániku alebo zmene práv a povinností. Taktiež v iných oblastiach verejného práva, v práve správnom, finančnom, daňovom a ďalších dochádza k vzniku, zmene alebo zániku práv a povinností prejavom vôle v podobe právnych úkonov. V tomto smere nie je odlišné ani volebné právo, ktoré je taktiež prejavom vôle konajúcej osoby ohľadom jej práv alebo povinností vykonávať aktívne volebné právo - voliť a pasívne volebné právo - byť volený. Obdobný záver prijal aj Najvyšší súd v Českej republike v stanovisku Cpjn 23/2016, v ktorom uviedol, že v konaní o obmedzení spôsobilosti je súd oprávnený rozhodnúť aj o tom, či sa posudzovaná osoba obmedzuje v spôsobilosti na výkon volebného práva. Je tak možné urobiť len výslovne výrokom súdneho rozhodnutia.

15. Súd v súlade s ustanovením § 27 ods. 2 a 3 Občianskeho zákonníka ustanovil L. Y. v rozsahu, v ktorom ho obmedzil v spôsobilosti na právne úkony navrhnutú opatrovníčku S. Y., ktorá ho bude vo

vymedzenom rozsahu pri právnych úkonoch zastupovať. Ide o vhodnú osobu, ktorá žije s menovaným v spoločnej domácnosti, pričom podľa výsluchu znalkyne sa o neho aj v súčasnosti stará (preberaním dôchodku, podávaním liekov) a ktorá s ustanovením za opatrovníka vyjadrila súhlas. V zmysle ustanovenia § 277 ods. 1 CMP, dohliada súd na spôsob výkonu funkcie opatrovníka, pričom v zmysle § 93 Vyhlášky MŠSR č. 543/2005 Z. z., uloží opatrovníkovi osoby obmedzenej v spôsobilosti na právne úkony povinnosť predkladať súdu najmenej dvakrát do roka správy o opatrovancovi a o nakladaní s jeho majetkom. V súlade s uvedenými ustanoveniami uložil súd ustanovenému opatrovníkovi predkladať vyššie uvedené správy každý rok k 31. 01. a 31. 07.

16. O nároku na náhradu trov konania súd rozhodol podľa ustanovenia § 52 CMP, podľa ktorého v mimosporových konaniach nemá žiaden z účastníkov na náhradu trov konania nárok. Súd nepriznal nárok na náhradu trov konania ani štátu, ktorý vynaložil trovy na znalecké dokazovanie, nakoľko podľa ustanovenia § 251 ods. 1 CMP, platí v konaniach o spôsobilosti na právne úkony trovy dôkazov štát.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu je prípustné odvolanie v lehote 15 dní odo dňa jeho doručenia na Okresný súd Veľký Krtíš písomne v štyroch vyhotoveniach.

V odvolaní sa uvedie, ktorému súdu je určené, kto ho robí, ktorej veci sa týka, čo sa ním sleduje, spisová značka, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (odvolacie dôvody) a čoho sa odvolateľ domáha (odvolací návrh). Odvolanie musí byť podpísané.